

Een heel leven in een boek

Roman

door Tryntsje van der Steege

Tien jaar lang werkte Matthew Thomas aan zijn debuutroman *We zijn onszelf niet* en in die tien jaar heeft hij een heel leven vormgegeven. We volgen Eileen Tumulty vanaf haar jeugd in New York als enig kind van Ierse immigranten in de jaren '40 van de twintigste eeuw, maken mee hoe ze haar eigen gezin opbouwt en de Amerikaanse Droom na jaagt door haar huwelijk met Ed Leary, en zien haar aan het begin van de eenentwintigste eeuw tot rust komen als een nieuwe generatie zijn idealen begint te vormen. *We zijn onszelf niet* is een klassieke geschiedenis, chronologisch verteld, met (in het begin iets te) veel aandacht voor detail, mooie observaties en levens-echte personages.

Eileen is geen gemakkelijke vrouw: ze heeft grote ambities op de sociale ladder, is veeleisend voor zichzelf en de mensen om haar heen, en heeft een neiging tot vooringenomenheid. Vriendjes zijn dan ook niet gauw goed genoeg, maar als ze Edmund ontmoet is het liefde op het eerste gezicht. Ed is intelligent, sportief, fijngevoelig en zijn promotieonderzoek als hersenonderzoeker biedt geweldige kansen voor belangrijke posities en de hogere sociale status die Eileen nastreeft. Haar prestatiedrang blijkt echter te botsen met Eds idealisme. Hij is totaal niet materialistisch, houdt er niet van om geld over de balk te smijten, en elke mogelijke promotie om hogerop te komen in het bedrijfsleven of de academische wereld laat hij aan zich voorbij gaan om gewoon les te blijven geven,

om jongeren dezelfde kansen te geven die hij nu laat schieten.

Schone schijn

Eileens koele en doelbewuste handelen lijkt berekenend en egoïstisch, maar komt uiteindelijk voort uit onzekerheid en uit onvermogen om haar genegenheid te uiten. Het is

De ambitieuze Eileen jaagt de Amerikaanse Droom na

vooral uit liefde dat ze het allerbeste wil voor zichzelf en haar gezin, maar in haar drang altijd maar de schone schijn op te houden gaat ze voorbij aan het hier en nu door altijd net een stapje verder te streven, en staat ze zichzelf niet toe haar emoties te laten gaan. Als na een mis-

kraam toch zoon Connell wordt geboren is Eileen verast door het plezier en de liefde die dit kind haar biedt. 'Er waren dingen die niet onder woorden gebracht konden worden, en dit was er een van: hoeveel plezier een vrouw als zij kon beleven aan het simpele feit dat haar mooie babyzoontje bestond en bij haar was. Ze wist dat het niet eeuwig zo zou blijven: over niet al te lange tijd zou ze eisen aan hem gaan stellen, hoge verwachtingen van hem hebben.'

Als Connell ouder wordt is Eileen inderdaad niet in staat een innige band met haar zoon op te bouwen. De verhouding tussen Connell en zijn vader is veel vrijer, zij zijn beiden beter in het (lichamelijk) tonen van hun affectie en delen hun liefde voor honkbal. Eileen laat haar affectie afhangen van de materiële zaken waarmee ze haar gezin omringt: 'Als ze eenmaal verhuisd waren [...] zou ze meer de moeder kunnen worden die hij zich wenste.' Na lang aandringen van Eileen verhuist het gezin dan eindelijk naar het grote vrijstaande

huis in een goede buurt waar Eileen van droomt, waar het leven natuurlijk lang niet zo perfect is als ze zich heeft voorgesteld.

Alzheimer

Het verhaal wordt grotendeels vanuit Eileens perspectief verteld, afgewisseld met hoofdstukken waarin we door

Ze wil haar man behoeden voor genante scènes en meewarige blikken

Connells ogen naar de wereld kijken, maar Ed zien we alleen van buiten. Het is daarom ook dat het idee dat er iets mis is met Ed maar heel langzaam doordringt. Hij weet het zelf lang te omzeilen, maar halverwege het boek luidt de onvermijdelijke diagnose: Alzheimer. Ed is dan 51. Voor hem

als hersenonderzoeker komt het niet als een verrassing, en ook Eileen beseft dat ze het eigenlijk al een hele tijd doorhad, maar liever meeding in Eds pogingen zijn ziekte te verhullen. Wat volgt in de tweede helft van het boek is een hartverscheurende beschrijving van het verloop van Eds ziekte, en de wanhopige pogingen van alle leden van het gezin om zich staande te houden in deze omstandigheden. Ook als Ed steeds sneller achteruit gaat doet Eileen haar best het perfecte plaatje vol te houden, en blijkt eens te meer hoezeer zij handelt uit liefde en respect voor haar man, die ze wil behoeden voor genante scènes en meewarige blikken. Matthew Thomas maakt het hele proces heel goed invoelbaar; Eds smoezen en uitvluchten om zijn ziekte te verbergen, maar ook de bochten waarin Eileen zich moet wringen om hun zaken financieel voor elkaar te krijgen, en Connells vlucht naar een universiteit ver weg omdat het hem allemaal te veel wordt.

Ze zijn verre van perfect, Eileen, Ed en Connell, en hoevel het ze soms zwaar valt toenadering te zoeken tot elkaar, laten ze je als lezer onvoorwaardelijk binnen – en laten je niet meer los.

i We zijn onszelf niet. Matthew Thomas. Vertaling Caroline Meijer en Saskia van der Lingen. De Bezige Bij, 24,90 euro

Andere verhalen over Alzheimer

- **Hersenschimmen (1984)** van Bernlef, over Maarten Klein die zijn greep op de werkelijkheid langzaam maar zeker verliest door Alzheimer.
- **Gestameld liedboek (2011)** van Erwin Mortier, waarin Mortier het dementeringsproces van zijn moeder beschrijft.

- **De grens (2009)**, debuutroman van de Finse Riika Pulkkinen over de literatuurwetenschapster Anja die haar man heeft beloofd hem te helpen met sterven als hij zich niets meer herinnert.
- **Iris (2001)** film over het leven van schrijfster en filosofe Iris Murdoch (1919-

- 1999) bij wie in 1997 Alzheimer werd vastgesteld, gebaseerd op de boeken die haar man John Bayley schreef.
- **Still Alice (2014)** film waarin Julianne Moore een hoogleraar taalkunde speelt, die op haar 50e wordt gediagnosticeerd met Alzheimer.